



Prenumeration kan ske å Tjänarinneföreningens exp., Grevturegatan 20 C. Pris för helt år 40 öre. Lösnummer 10 öre.

Tjänarinne-Bladet 1908

utkommer i likhet med föregående år 4 gånger.

Prenumeration kan ske i Stockholm på Tjänarinneföreningens expedition Grevturegatan 20 C, och i landsorten genom att till samma ställe med postanvisning insända 40 öre och tydlig adress.

Återförsäljare av tidningen erhålla 20 % rabatt och den som skaffar 10 prenumeranter erhåller själv tidningen gratis.

Stockholms Tjänarinneförening

avhåller ordinarie möte 2:dra, och offentligt 4:de, torsdagen i varje månad kl. 9 e. m. å lokalen Grevturegatan 20 C.

Nya medlemmar kunna då ingå i föreningen, varjämte anmälan kan göras alla dagar på expeditionen.

Gävle Tjänarinneförening

har ordinarie föreningsmöten 2:dra tisdagen i varje månad, och syföreningsmöten 4:de måndagen i varje månad.

Inskrivning av nya medlemmar kan ske även vid syföreningsmötena. Tjänarinnor i Gävle: agitera bland edra kamrater för anslutning till eder förening.

Styrelsen.

Tjänarinnor!

Då ni ämna byta platser, anmäl eder alltid först på **Tjänarinneföreningens platsanskaffningsbyrå**, Grevturegatan 20 C.

Ingen inskrivningsavgift. billig förmedlingsavgift.

Gävle Tjänarinneförening

bildades vid ett agitationsmöte, som anordnats å Templet Gestrikland den 16 jan. och vartill stadens tjänarinnor inbjudits genom löpsedlar. Vid mötet, som var besökt av ett femtiotal tjänarinnor, höll Maria Qvist ett timplängt föredrag om tjänarinnornas ställning i samhället, däri särskilt betonande den undantagsställning, tjänarne in taga i samhället därigenom att de i rättsligt avseende äro skyldiga den gamla, förhatliga tjänstehjonsstadgan lydnad och respekt. Tal. påvisade hurusom i Danmark m. fl. länder tjänarne arbeta på upphävandet av dylika klasslagar och för att det i stället vid avtal mellan husbönder och tjänare skall tillämpas kontraktsavtal med fjorton dagars ömsesidig uppsägningstid, bestämd arbets- och fritid och övertidsbetalning för utförande av grovssylor efter kl. 8 om eftermiddagarne.

Men för att tjänarinnorna i allmänhet skola kunna komma i åtnjutande av en del reformer på sitt arbetsområde är det nödvändigt att yrkesskickligheten skärpes. Det är därför nödvändigt att tjänarinnorna erhålla facklig utbildning, ju förr desto bättre. För en stor del tjänarinnor är det en ren omöjlighet att på sina små löner kunna kosta på sig någon kurs i matlagning eller andra inom ett hem förekommande göromål och då skick-

ligheten i dylika spörsmål börjar bliva mindre och mindre även bland husmödrarne, bör det inte förvåna om den fattiga flickan i många fall överger hushållssysslorna och söker sitt bröd på andra områden. Om tjänarinnorna slöte sig samman i kraftiga organisationer skulle det bliva möjligt för dem att upprätta sina egna fackskolor, där unga, oerfarna, obemedlade kvinnor, vars håg låge mera åt husligt arbete än f. ex. industriellt skulle kunna erhålla den första goda grunden därför. Det är inte meningen att, därför att den förmögnare klassens kvinnor tappat lusten för allt husligt arbete, skall den fattiga klassens genom egna uppoffringar sörja för att de ointresserade få allting snyggt och bekvämt, utan tjänarinnorna vilja skaffa sig insikt i sitt arbete för att erhålla ordnade arbetstider samt framför allt aktning även för husligt arbete.

För medlemskap i föreningen antecknade sig 29 kvinnor och tillsattes en interimstyrelse, som fick i uppdrag att utarbета stadgeförlag och utlysa nytt möte.

Den 27 januari avhölls nytt möte å Islandsgatan 8 vid vilket föreningen antog det av interimstyrelsen framlagda förslaget till stadgar.

Ur stadgarne framgår att Gävle Tjänarinneförening vill söka verka för tjänarinnekårens höjande i socialt och ekonomiskt avseende genom anordnandet av föredrag och kurser i skilda ämnen. Vidare vill föreningen verka för klasslagens (tjänstehjonsstadgans) avskaffande och i dess ställe införandet av fria arbetsavtal mellan tjänare och husbönder. Dessutom vill föreningen söka upprätta en fackskola inom staden, där unga tjänarinnor kunna erhålla fri undervisning i matlagning, tvätt, strykning och servering samt efter råd och lägenhet agitera för och stödja Tjänarinnebladet.

För att bliva medlem av föreningen fordras att vara tjänarinna. Röstberättigade inom föreningen äro alla, som fyllt sjutton år. Inträdesavgiften

är en krona och årsavgiften två kronor.

Föreningsmöten hållas 2:dra tisdagen i varje månad utom juni, juli och augusti, då största delen av tjänarinnorna »bo på landet», dessutom har föreningen syföreningsmöte 4:de måndagen i varje månad utom de tre ovan nämnda.

Ät såväl husmödrar som tjänarinnor inom staden vilja vi meddela att föreningen först i samband med fackskolan tänker framlägga förslag till ordnade arbetsavtal.

Huru lång tid som kommer att gå innan Gävle Tjänarinneförening lyckats resa en fackskola för tjänarinnor i Gävle är ju omöjligt att för närvarande profetera om, men redan nu kretsas medlemmarnes tankar omkring densamma och vid senaste förenings-sammanträdet beslöts att fram på hösten anordna en basar till förmån för den. Medlemmarne samlas en kväll i månaden till syförening och de saker som på så sätt kunna förfärdigas kommer att skänkas till basaren.

Det kan väl icke vara tu tal om att inte alla tjänarinnor inom Gävle vilja vara med om att arbeta på att få till stånd denna fackskola. Alltså välkomna till syföreningsmöten och till föreningen som medlemmar.

Heder åt den som är med i arbetet från början. *Maria Qvist.*

Tjänarinnerörelsen i Tyskland.

Redan så långt tillbaka som till den 21 april 1848 kan man spåra tjänarinnerörelsen i Tyskland. I »Frankfurter Konversationsblatt» läses följande borgerliga notis över ett på den tiden hållet möte av tjänarinnor:

»Tjänsteflickorna i Leipzig avhöllo 1848 den 16 april på kvällen sitt möte. När man läste meddelandet om mötet i de offentliga tidningarne så ville man inte riktigt tro på historien. Men det lär verkligen ha hållits och där ha varit närvarande mellan 40 och 60 kvinnliga individer av vilka en robust tjänsteflicka i sitt förklade besteg talarestolen och talade om de förhållanden, som hennes medsystrar sedan länge lidit under. Huvudönskemålet lades vid följande punkter:

1. Högre lön, en barjungfru 8—10 thaler, husjungfru, kokerska o. s. v. 20 thaler årligen (1 thaler = 3 mark);
2. Jungfruns sovplats skulle icke placeras fem trappor upp under taket;
3. Minst två dagar i veckan, fredagen och lördagen, då det alltid var ansträngande arbete, skulle tjänarinnan ha en kraftig, varm soppa till middagen;
4. Rättighet att avsluta arbetet kl. 10 på aftonen då det icke var sjukdom eller annat förhinder därför inom familjen;
5. Rättighet att vara fri en gång var fjärde vecka;

6. Upphävande av tjänstebjonsstadgan. Och så slutar notisen med orden: »Låter man bli att se saken från den skämtsamma sidan så visa dessa, onekligen mycket billiga önskingar, för en människovän mycket djupa och sorgliga samhälleliga missförhållanden, som med snarast måste avhjälpas.»

I mångt och mycket äro förhållandena ännu lika som på den tiden, och om icke rörelsen den gången nådde någon utveckling må man hoppas att vår tids tjänarinnor skola hinna en smula längre.

Det första offentliga mötet i Hamburg bland tjänarinnor och hjälpustrur hölls som förut meddelats den 23 oktober 1906 och vid detta möte anmälde sig 200 tjänarinnor som medlemmar av en blivande förening. Strax därpå började en hetsig debatt i frågan, i den borgerliga pressen. När sedan det andra mötet den 14 nov. hållits var tälamodet bland husmödrarne till ända och den 19 nov. höllo de ett möte varvid den »högtärade, nådiga fru Eichholtz» — så hade hon nämligen befallt sin tjänarinna att tilltala sig — talade till sina likar över den stora hänsynslöshet, som tjänarne lade i dagen genom att vilja organisera sig. Och hon slutade med att uppfordra husmödrarne till enighet om att icke antaga i sin tjänst någon medlem av »den socialdemokratiska tjänarinneföreningen.» Ett liknande möte hölls av husmödrarne den 1 dec. för att söka utröna på vad sätt man kunde upphjälpa sin av tjänarne undergrävd husbonderätt. Man var enig om att om något effektivt i den vägen skulle vinnas borde man börja med några små reformer för tjänstearnane och så stannade man i överenskommenheten om att bilda en motorganisation, bestående av husmödrar och deras tjänarinnor. För detta ändamål utlystes nytt möte till den 6 dec., varvid samma fru Eichholtz var ordförande. Hon öppnade mötet och förklarade att Hamburgs husmödrar nu kommit till insikt om att reformer måste genomföras även på tjänarnes arbetsområde samt att hon uppmuntrade att sammankalla mötet av en stor del såväl husmödrar som tjänarinnor. Mötet var talrikt besökt, man lyckades också tillsätta en styrelse bestående av den tjockaste överklassens fruar men värre blev det att få medlemmar i föreningen. Intresset för densamma från tjänarinnornas sida var ytterligt ringa och det ländes dem till heder, att de redan från början ställde sig solidariska med sina kamrater.

Som icke någon var hågad att öppna diskussion i reformfrågan ansåg sig fru Eichholtz nödsakad att tala om huru svårt man överanstängde tjänarne, om nödvändigheten av olycksfallsförsäkring åt dem, om fritid o. a. I dessa punkter begärdes också ordet av ett par tjänarinnor, som önskade att varannan söndagsaftermiddag skulle vara fri, om sommaren från kl. 2 och

om vintern från kl. 3 e. m. Även ville de ha en ledig afton i veckan från kl. 7 till 11 e. m. Någon enighet i dessa frågor uppnåddes icke ty husmödrarne ansågo detta vara för mycket begärt. Och något praktiskt resultat av deras reformiver har ännu icke försports utöver motorganisationen.

* * *

Att behovet av en kraftig tjänarinnerörelse gör sig starkt gällande även i Tyskland kan man förstå av skildringar, som tjänarne lämnat å de offentliga tjänarinnemöten, som under förra vinterns lopp hölls i en stor del av de tyska storstäderna. Allmänt klagades över den dåliga och otillräckliga födan. Andra anmälde sitt missnöje med att allt åtbart lätstes in av husmodern så att tjänaren icke ens med en beta bröd kunde stilla sin hunger. Andra husmödrar hade för sed att servera sina jungfrur den överblivna, kalla soppa, som barnen icke orkade äta upp. Många exempel lämnades på husmödrar, som till kvällsmat serverade tjänarne vorstavarfall under det att hunden fått tillagat prima kött och om tjänarinnan opponerade sig däremot erhöi hon ofta till svar, att *hunden hörde till familjen men det gjorde icke hon.* Med anledning av den otillräckliga födan ha många tjänarinnor ådragit sig magsår och andra svåra magsjukdomar.

Arbetstiden är också oskäligt lång, i många fall från kl. 5 på morgonen till kl. 11 på kvällen. En tjänarinna omtalade hurusom en hennes kamrat efter en ansträngande arbetsdag — det var nämligen vid en av de alltför talrika familjefester, som husbönder anse sig skyldiga varandra — efter slutat arbete på natten befalldes att dansa med de till familjen inbjudna officerarne. Då flickan vägrade att efterkomma befallningen ropades efter henne: »Så dum du är, du borde skatta dig lycklig över att så förnäma herrar vill dansa med dig!» Ett annat »herrska» hade varit nog oförsäkt att pryglä sin tjänarinna och anmärkte därpå: »Gå gärna och anklaga oss, en örfil kostar endast 5 mark, vi kunna betala det!»

De katolska överklassfruarne ha också i sina föreningar börjat diskutera på vilket sätt de lämpligast skulle kunna lösa tjänarespörsmålet. I Tyskland råder nämligen en rent av otrolig brist på tjänare och det är nog huvudsakligen för att slippa bli alldeles utan tjänare som den strama tyska överklassen nedlåter sig till att ens tala om reformer för ett folklager som står så långt under dem som deras tjänare. Vid alla dessa överklasskvinnomöten konstaterar man den enorma tjänarebristen, är överens om att i de flesta fall tjänarne icke behandlas så som rätt och skäligt är, uttalar sig för lagligt skydd åt tjänarne men framför allt skall *det patriarkaliska förhållandet mellan husbonde och tjänare upprätthållas.* Och för övrigt

påstår man att tjänarne hava större anspråk än vad som motsvaras av deras kunskaper. Kan en tjänarinna sköta sin plats, så nog erhåller hon betalning därför. Men det givs gud ske lov ännu flickor, som äro belåtna med sin ställning. Allmänt menar man inom dessa kretsar att det värsta som skulle kunna hända vore om tjänarne anslöte sig till den socialdemokratiska tjänarinnerörelsen och därpå behöva de icke tvivla, ty alla tecken tyda på att de ämna göra gemensam sak med sina förtryckta systrar inom arbetareklassen. Dessa katolska överklasskvinnor förorda visserligen en sammanslutning bland tjänarne och ingenting ligger närmare till hands än att tro att de ville ha rörelsen till en katolsk syföreningsrörelse.

Vid Mannheims tjänarinnerförenings möte antogs nedanstående resolution, vari man uttalade sig för genomförandet av följande punkter till förmån för tjänarne:

1. Tjänstehjomsstadgans och tjänstehjomsböckernas avskaffande och upphävandet av husböndernas skyldighet att bekosta läkarehjälp och medicin åt tjänstefolket.
2. Tjänarne skola ställas under samma lag som industriarbetare o. a. samt erhålla skydd av vederbörliga försäkringslagar och tillerkännas föreningsrätt.
3. Förnuftiga bestämmelser över arbetstid och arbetsprestationer, söndags- och nattarbete o. s. v. för tjänarne, särskilt önskvärdt vore att en i lagen bestämt arbetsdag infördes, med varje söndagseftermiddag ledig och var fjortonde dag alldeles ledig. Vid mera ovanligt och ansträngande arbete skall hjälp anställas.
4. Lagliga föreskrifter om sunda och de hygieniska kraven motsvarande sovrum, vilka inifrån kunna läsas.
5. Införande av obligatoriska fortsättningsskolor även för tjänare upp till 18 år.
6. De privata platsanskaffningsbyråernas avskaffande och införande av allmänna platsanskaffningsbyråer.

I detta reformförslag ha samtliga Tysklands tjänarinnerföreningar instämt och den 9 mars överlämnades det till riksdagen och särskilt sökte man intressera den socialdemokratiska riksdagsfraktionen för att medverka till reformernas genomförande.

Som man ser äro tjänsteförhållandena i Tyskland i mångt och mycket lika de svenska och skulle detta av tjänarinnorna framlagda förslag till revidering av tjänstehjomsstadgan och därmed sammanhängande olidliga förhållanden någon gång vinna riksdagens bifall, äro vi övertygade om att det skulle bli till fromma för såväl tjänare som husbönder. Visserligen lämnades förslaget utan avseende vid föregående riksdagssammanträde, men det är att hoppas att tjänarinnorna förnya sin begäran och efterhand som tjänarinnerörelsen växer i medlemsantal och stabilitet torde det vara

svårt, t. o. m. för den tyska riksdagen, att i längden slå dövörat till för en så hovsam omredigering av den gamla klasslagen, tjänstehjomsstadgan, som den här ovan föreslagna.

Att tjänstehjomsstadgan skall avskaffas borde för alla stå klart, ty hur mycket elände har den icke dragit över tusenden fattiga, okunniga tjänarinnor. Under den föreställningen att tjänaren åtnjuta medlemskap av familjen ha de varit utsatta för det värsta tyranni och utplundring. Den unga, friska flickan, som sänts ut från ett torftigt, men ärligt och rättframt hem, har efter något års anställning som tjänarinna blivit en sjuklig, bleksiktig stackare, som inte unnats varken vila eller en glimt glädje. Och om en plats är aldrig så dålig, om husbonden är än så rå och oförsynt mot sin tjänare så förbjuder dock tjänstehjomsstadgan tjänaren att lämna sin plats så länge inte husbonden har skadat hans eller hennes hälsa eller på ett otillbörligt sätt kränkt tjänarens heder, vilket aldrig kan bevisas.

Vidare kan icke något invändas mot att våra tyska kamrater vilja ha bort de hos polisen inregistrerade tjänstehjomsböckerna, ty något mera avskyvärt kan man icke tänka sig, än att dessa genomföderliga, arbetsamma och arbetsvana, för en pösande överklass sig till det yttersta uppoffrande arbeterskor skola vid varje platsombyte bokföras av polisen. Det vore mera rättvisa i att den kategori av kvinnor som är ut och är in hjälpas åt att andligt och kroppsligt förkrympta den fattiga befolkningens kvinnor uppfördes i en för detta ändamål särskilt avsedd bok och att av denna bok funnes kopior åt varje platsanskaffning.

Vad tjänarnes sovrum beträffar så finns i lagen icke någon föreskrift därom, utan äro tjänarne i detta fall uteslutande beroende av husböndernas goda vilja. I de flesta fall anvisas åt tjänaren ett rum så avskräckande som möjligt och där han endast kan krypa in och sova en liten stund om natten. Det är därför icke obilligt om de begära en cell så stor att den rymmer 15 eller 16 kubikmeter luft, samt att den skall vara försedd med ett, en kvadratmeter stort fönster, som skall vetta ut åt det fria och inte som nu åt en trappuppgång eller endast vara försedd med det inte allt för rikliga ljus som kommer genom den åt köket vettande dörren. Om kost- och logi-systemet skall vara rådande för tjänarne länge inom familjerna så måste lagstiftningen ingripa till fördel för folkets dotter, genom att i lag bestämma de rums beskaffenhet, där tjänarne skola vila efter sitt tunga arbete och samla krafter för att kunna fortsätta sin för närvarande föga avundsvärda tillvaro, bli annorlunda än vad nu är fallet.

Det är ju mycket vanligt att våra husmödrar klaga vitt och brett över att tjänarne äro okunniga och det äro de nog också själva så innerligt med-

vetna om och därför är det som de fordra obligatoriska fortsättningsskolor för barn under 18 år. Under den »gyllene ungdomstiden» unnas icke folkets barn av det kapitalistiska samhället att i ro och fred tillägna sig de icke alltför gedigna kunskaper som landsbygdens folkskolor bjuda, utan så fort barnen äro några år tvingas de till arbete på grund av föräldrarnes fattigdom.

Att de höja kravet på den privata platsförmedlingens avskaffande kan heller icke förvåna, ty dessa utgöra en ren plåga för tjänarne. I Tyskland finns det icke mindre än 7,000 dylika »själasäljare» och deras antal har under de senaste åren växt otroligt. Det är därför av nöden att tjänarinnorna själva taga platsförmedlingen om hand och ordna förhållandena till sin såväl som husböndernas fromma. Att detta kommer att lyckas dem, därom kan icke råda något tvivel, ty under 1907 ha icke mindre än 4,000 tjänarinnor i Tyskland organiserat sig och för närvarande finnas tjänarinnerföreningar i Hamburg, Altona, Bremen, Berlin, Düsseldorf, Nürnberg, Königsberg, Mannheim, Frankfurt a Main och München. Föreningen i Hamburg öppnade på våren en egen platsanskaffningsbyrå i fackföreningshuset, Resenbinderhof 56—57 rummet nr 2 b och den 1 maj 1907 hände det märkvärdiga att den första tjänarinnerföreningen, nämligen Hamburgs, demonstrerade tillsammans med sina övriga jämlingar för människovärdigare förhållanden. I denna demonstration deltog 150 tjänarinnor och de hälsades av alla med glädje och hurrarop. Bremens tjänarinnerförening öppnade sin platsanskaffningsbyrå den 4 april vid Obernstrasse 38.

Tjänarinnorna ha vaknat ur den långa likgiltiga vintersömmen och fått en aning om rätt och frihet, som har fyllt deras själar med förnyad arbetslust. De ha funnit vägen till organisationen, som gör även den svagaste stark och mäktig. De fordra gemensamt genomförandet av ovan anförda punkter som en avbetalning på sin goda rätt, en avbetalning, som är lika trängande nödvändig som praktiskt genomförbar. Och därför komma de att arbeta inom sina föreningar i den förhoppningen att den dag skall komma då de kunna fordra mera, då även de kunna få: Åtta timmars arbete! Åtta timmars frihet! Åtta timmars vila!

I dagarna ha tjänarinnorna i Tyskland avhållit sin första konferens i Berlin. Som agitationen och ledningen av rörelsen till största delen förts av socialdemokratiska arbetarepartiets kvinnor är det också dessa som inbjudit till konferensens hållande. Den konferensinbjudan, som utsändes hade följande lydelse:

Kamrater!

Tjänarinnerfrågans växande betydelse och den fordran den ställer på oss nödvändiggör följande upprop: Under-

tecknad inbjuder därför till en utomordentlig kvinnokonferens att hållas tisdagen den 19 nov. i Berlins fackföreningshus Engel-Ufer 15, sal 3. Konferensen kommer att öppnas kl. 9 f. m.

Den provisoriska dagordningen lyder: Tjänarinnefrågan.

- a) Agitation och organisation. Inledare kamrat fru Kähler, Düsseldorf.
- b) Platsanskaffningsbyråerna. Inledare kamrat fru Zietz, Hamburg.
- c) Det fria tjänsteavtalet. Inledare kamrat fru Baar, Berlin.

Alla kvinnliga partikamrater, som äro delegerade för den preussiska partikongressen uppmanas att på samma gång skaffa sig ett mandat för kvinnokonferensen. De tjänarinneföreningar som stå på den moderna arbetarörelsens grund uppmanas att sända ombud till denna konferens. Ombud önskas endast från de platser där tjänarinneföreningar redan äro bildade eller organisationer äro förberedda. Valen förrättas på vanligt sätt.

Kamrater! Denna viktiga frågas behandling kräver, att ni genast gå till arbetet med stegrad hänförelse, för att tillförsäkra konferensen en talrik och sakförständig sammansättning. Med socialdemokratisk hälsning

Ottlie Baader.

På konferensen behandlades först en del frågor angående kvinnans rösträtt och valbarhet, samt arbetarkvinnornas uppfostran till mödrar och uppfostrarinnor till det uppväxande släktet. Dock var konferensens huvuduppgift att behandla tjänarinneorganisationsfrågan. De kvinnor som i fråga om organisation varit mest ivriga äro Elsa Grünberg från Nürnberg och Ottlie Baader i Berlin.

Vid denna första tyska tjänarinnekonferens voro närvarande 27 delegerade. Det avlämnades fullständiga redogörelser över huru olika agitationen bedrivits i de olika städerna. I Sydtyskland hade agitationen till stor del riktats mot de s. k. kristna, som givit prov på en nästan obotlig grälsjuka. I Hamburg finns en medlemsstark tjänarinneförening men agitationen har också därstädes bedrivits på det mest kraftiga sätt med systematiskt spridande av flygblad. Frukostkorgar och tomma torgkorgar ha för detta ändamål fått tjänstgöra som tjänarinornas brevlådor och på så sätt har meddelandena om föreningsmötenas hållande nått dem och de ha icke kallats förgäves. I massor ha de kommit till mötena. Endast i Hamburg äro mellan 5,000—6,000 tjänarinnor organiserade. Föreningen i Berlin är redan åtta år gammal, och att den icke hunnit utträtta något till tjänarnes fromma framhölls bero på att föreningsledning legat i händerna på borgerliga kvinnor och att bli dem kvitt lär ännu ta lång tid.

En komité, bestående av representanter från tjänarinneföreningarna i

Hamburg, Berlin, Frankfurt a. Main, Leipzig, Nürnberg och München tillfattes, och skall förbereda ett förbunds bildande samt söka utreda om det vore nödvändigt att tjänarinnorna utgiva en egen facktidning eller om den socialdemokratiska kvinnotidningen »Gleichheit», med en särskild bilaga för tjänarinnerörelsen, skulle vara tillfyllest. Under diskussionen å konferensen i denna fråga voro flera talarinnor för att tjänarinnorna antogo som sitt organ »Gleichheit», emedan de genom att läsa densamma skulle uppfostras för sin uppgift som mödrar och uppfostrarinnor av arbetarnes barn. Åter andra talarinnor voro av motsatt åsikt och menade att ett eget fackorgan vore mera tilltalande. Men framför allt skulle denna tillfälliga centralstyrelse sörja för att platsförmedlingen omhandtogs av tjänarinnorna själva och därifrån skulle man bedriva den verksammaste agitationen. Även nödvändigheten av ett bibliotek för tjänarinnor insågs men därom beslöts för tillfället intet.

Denna konferens har säkerligen varit till mycken nytta för Tysklands tjänarinnor och de uttalanden konferensen gjorde ha utan tvivel varit till nytta för kommande agitation och organisation och säkerligen ha de tjänarinnor, som närvaro å denna konferens vänt tillbaka med lärdomar och idéer som de skola söka förverkliga var på sin ort, till fromma för tjänarinnornas höjande även i Tyskland.

M. Q.

Tjänarinnerörelsen i Australien och Nya Seeland. Under förra året började en organisering av tjänare i Australien och Nya Seeland. Dessa organisationer uppställa följande fordringar: Varje vecka skall bestå av 68 arbetstimmar. Arbetet börjar varje morgon kl. $\frac{1}{2}$ 7 och slutar fyra dagar i veckan kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m. med tre halvtimmars paus för måltiderna och en timmes vila efter middagen; 2. På torsdagen slutar arbetet kl. 2 e. m.; 3. Om söndagen slutar också arbetet kl. 2 e. m. tjänsteflickan är dock skyl dig att var annan söndag mellan 4—5 servera te. Under söndagen är dessutom 2 tim. under förmiddagen arbetsfria för kyrkobesök; 4. På onsdagen pågår arbetet till kl. 10 på kvällen med de förut nämnda pauserna; 5. Åtta dagars semester utom de lagliga fridagarna. Påfordras arbete under fridag ersättes det med 1 mark pr timme; 6. Tjänarinnan har rätt att vistas utombus varje kväll, med undantag av onsdagen, till kl. 12; 7. Tjänarinnans sovrum skall kunna ventileras ordentligt; 8. Veckolönen för tjänarinna skall utgå med 12: 50 mark, för tjänare anställd å hotell eller kafé med 25 mk. och för ensamjungfru med 15 mark pr vecka.

Huru bör arbetsavtal ordnas mellan husmödrar och tjänarinnor?

Vid Kvinnornas diskussionsklubbs decembersammanträde diskuterades ovanstående fråga. Inledare voro: som representant för husmödrarna fru Ekelöf, medlem av styrelsen för Hemmens platsförmedling och för tjänarinnorna fröken Elisabet Andersson, ordförande i Tjänarinneföreningen. Den förra framhöll att avtal med bestämda uppsägningstider borde införas, samt fullt pålitliga betyg. Arbetsavtalen skulle gälla för en tid av sex månader, och uppsägningstiden vara en månad. Bröts avtalet av husmodern skulle hon betala en månads lön i förskott, bröts det av tjänarinnan skulle hon gå miste om lön för lika lång tid.

Betygen skulle utföras på tryckta blanketter, vilka husmodern hade att fylla i och skulle de gälla, uppförande, ordning och skicklighet med olika gradering. Betyg skulle först få utfärdas då tjänarinnan varit minst 5 månader i samma tjänst.

Fröken Andersson ansåg att tjänarinnorna borde opponera sig mot tjänstehjónsstadgan såsom varande en orättfärdig undantagslag. Arbetsavtalen skulle vara fria ej lagstadgade, de skulle vara skriftliga och innehålla bestämmelser om arbetstidens längd, lönen, fritiderna och arbetets art. Skulle i lagen stadgas om arbetsavtal mellan arbetsgivare och arbetare borde denna lag vara lika för alla oavsett vilket yrke de tillhörde. Den borde endast beröra uppsägningstiden — vilken i så fall ej borde vara längre än 14 dagar och möjligen de fria avtalens hållande.

Tjänarinnorna böra bli fria arbetare som alla andra. Genom upphävande av tjänstehjónsstadgan skulle man upphäva den sista resten av liv-egenskap.

Diskussionen var ganska livlig och resulterade i att en kommitté blev tillsatt, med uppgift att »vaka över frågan», och motiverades detta förslag med att i den k. kommitté som tillsatts på hösten att behandla frågan om arbetsavtal ingen kvinna fått säte.

* * *

Maria Qvist har i Arbetarbladet gjort några reflektioner med anledning av denna diskussion som vi taga oss friheten återge.

Utvecklingen tycks gå framåt med riktig snigelgång. Man skulle ha rätt att förmoda att vi, sedan den tjänstehjónsstadga som antogs den 23 nov. 1833 och ännu i sitt föräldrade skick är lag, kommit ett litet steg framåt på frigörelsens väg men att döma av de uttalanden som gjorts av kvinnor, som deltog i ovan nämnda mötes diskussion ha vi gått ett långt steg tillbaka. Den husmoder, som å sina gelikars sida inlett detta spörsmål är nog fram-

stegsvänlig att vilja ha i lag bestämt att tjänare skulle äga rätt, om han så önskade, att byta anställning två gånger årligen eller lika ofta som nu enligt den gamla tjänstehjonsstadgan är tillåtet i Stockholms stad. Uppsägningstiden skulle vara 30 dagar medan tjänstehjonsstadgan medger i detta fall 29 dagar. Dessutom skulle icke tjänaren utfå betyget förr än efter 5 månaders tjänst, medan legostadgan säger att stadslandet av tjänare skall vara gjort fyra månader före höst- och tre månader före vårflyttningen. Bryter husmoder kontraktet, föreslår inledarinnan, att hon endast skall utbetala den återstående månadens lön men om någon skyldighet att utbetala kost- och logispenningar för denna tid talas icke.

Skulle ett förslag till reviderad tjänstehjonsstadgan komma fram i denna anda bleve den endast en ny upplaga av den år 1833 utgivna och komme säkerligen att bland tjänarna i städerna betraktas som den gamla klasslag vi ha och bland lagstadda befolkningen mottagas med den största ovilja. Nej, den tiden är dess bättre snart förbi, då man med framgång kunde benytta sig av lagstadgad slavhandel.

Dessa proletärer ha vid otaliga tillfällen givit luft åt sitt missnöje och det kan icke förväntas ty de ha behandlats som djur, nej, som det sämsta av allt skapat och vägen ur förtrycket har varit lång och mörk. Reformatorn på det andliga området, Martin Luther har sagt om tjänstfolket att de äro lata och oförsämda och att de skola ha mat en gång om dagen men prygel tre gånger och förmodligen var stämningen bland dem tämligen upprörd när man fann sig föranlåten att fängsla dem med en lag sådan som vi för närvarande ha.

I våra dagar är säkerligen den kategori av arbetare, som man vill hänföra under en lag som den ifrågasättande »ogudaktigare», d. v. s. mera emanciperad, mer klass- och målmedveten, än kanske någonsin tillföre och den lär icke ge tappt förrän den blir inrymd under samma lag som övriga arbetare med fria arbetsavtal, får avskaffat kost- och logisystemet och blir fria människor. I Sverges rikes lag Byggningsbalken kap. 22 står att legohjon »skall nedgräva dött få och ty hud avdraga», tänk om den dag skulle randas då dessa »hjon» hade djupt i djupet begravt det gamla självdöda fået tjänstehjonsstadgan.

M. Q.

Ett litet förslag att tänka på.

En sak som jag kom att tänka på vid Tjänarinneföreningens höstmärnad, var den fullständiga fråvaron av hemarbetade saker. När *allt* skall tagas från affärer,

som måste ha sin provision, även om någon rabatt lämnas, kan det överskott som blir på en sådan tillställning icke bli så stor. Ugiftarna äro så stora för lokal, tombola och allt som ej kan uppräknas, att man innerligt önskar, det behållningen av de försälda sakerna åtminstone inge oavkortade tillfalla föreningen.

Om några fruar eller fröknar som ha tid därtill, ville sy några enkla saker som äro lätt säljbara, vore det en afsevärd fördel. Nog finnes det även en del tjänarinnor, som kunde ha en ledig sund och på den åstadkomma någon småsak, t. ex. sticka eller virka ett par damtrasor, grytlappar, en spets till ett förkläde, ett par strumpor eller en bricarduk, sydd med enkel kedjesöm o. s. v. Jag vet nog att flickorna i allmänhet anse sig för trötta, att använda sina lediga stunder på detta sätt, men det är nog så att ett litet *lätt* handarbete ofta nog är en hvila för den som hela dagen måste stöka med hushålls- och göromål. Åtminstone är det så för mig och jag tror, att den som tar sig för att försöka det skulle göra samma erfarenhet och inte skadar det heller att något underhålla det lilla man lärt i skolan. Tank om några flickor köpte 1/2 dussin handdukar och fällade var sin till nästa bazar? På en vinter kunde ju detta medhinnas och sådana saker som äro nyttiga och icke dyra gå lätt att sälja. Man kan ju köpa billig väv till kokshanddukar. Ett bord med sådana saker vore ju ganska stilig på nästa bazar.

Ja, tänk på saken, kära flickor. Jag är ju kanske gammalmodig, men jag tror att förslaget ändå icke är så alldeles galet.

Elin Lindhagen.

En ung mans sång.

Jag kan icke ligga i ide och se hur andra kämpa och lida, men ut vill jag vandra mot spott och spe och bära mitt eget väl och ve och trotsigt i livet strida.

Ej höves det mig, som är stark och ung, att under andra mig böja, ty fast man ej har ett mynt i sin pung så kan man väl dock vara stolt som en kung, fast klädd i en sotig tröja.

Och gott är att strida i unga år och kallas av skallande lurar och storma ut där striden går kring huvudbaneret, som trotsigt står i pilarnes vinande skurar.

Ty den är fattig och den är arm, som räddes av stridens öden, men den är rik, som i stridens larm kan våga vandra med blottad barm mot segern eller mot döden.

Ty alla skola vi ändock dö och skiljas ifrån våra kära — och då är det gott att från livets ö man föres över till glömskans sjö se'n livet man slutat med ära.

(Fram.)

Leon Larsson.

En lättlost fråga.

»Tjänarinnefrågan» är ibland vår tids allra mest gripande för att inte säga genomgripande fråga.

Den grymma och ganska gräsliga behandlingen, som våra husjungfrur, kokerskor o. s. v. få röna från despotiska, barbariska och genomgående illasinnade samt tyranniska och blodtörstiga matmödrars sida, är förskräckligt upprörande.

Det finns inga dåliga tjänarinnor.

Och det finns inga goda matmödrar.

Det finns över huvud taget inga goda människor. Utom jungfrurna och herr Lindfors. Samt månadskarlen Strand.

Bort med tjänstehjonsstadgan! Ty där står, att en tjänare skall vara trogen och flitig och sedlig. Det är ju förskräckliga pretentioner! Ska' inte en tjänare ha rätt att vara lite lat och otrogen, om han vill?

Våra tjänarinnor ä' alldeles överansträngda, det ser man på dem, så magra och skrala och eländiga som de se ut.

Och nervösa ä' de också. Våra matmödrar skona inte tillräckligt de små englarnes subtila nerver.

Kan man tänka sig, att husbondefolket vill skriva lagar för tjänarna. Det ska' va' tvärt om.

Tjänarna ska' stifta lagar. Med herr socialistagitatorn m. m. Lindfors' och månadskarlen Strands hjälp och under deras hägn och beskydd.

Och herrarne och fruarne ska lyda.

Tjänarinna bör befrias från alla »förnedrande» sysselsättningar. Såsom borsta skor, elda i kakelugn, dammtorka, laga mat o. s. v.

Husmodern bör borsta egna och familjens samt tjänarinnornas skodon.

Husmodern bör laga all maten. Under kokerskans tillsyn och kommando.

Husmodern skall elda och dammtorka, även i tjänarinnornas rum.

En tjänarinna gör vad som faller henne in. När, var och hur henne behagar. Såvida det gillas av de socialistiska fackföreningarna.

En gång i veckan bör i varje hem, där tjänarinnor finnas, ombud från fackföreningen verkställa inspektion för att tillse, att husbonde och matmoder sköta sig till fackföreningens belåtenhet.

Detta i den socialistiska frihetens namn.

Behagar tjänarinna gå på teatern eller kirkas, betalas biljetterna för henne med sällskap av husbonden. Vagrar han, anmäles han för fackföreningen.

Husbonden och hans familj förbjudas att använda våningens telefon utan att fråga tjänarinnorna, om de händelsevis vänta samtal.

Till sist förbjudes vid strängt straff att använda tilltalsordet jungfru.

En tjänarinna, som tituleras jungfru, har rätt att betrakta detta som en skymf och begära skadestånd.

Över våra fruar och deras familjer härska tjänarinnorna.

Men över tjänarinnorna härskar socialistiska fackföreningens styrelse.

Och över den härskar herr Lindfors. Vilken sålunda blir allas vår herre.

Ungefär så har jag tänkt mig tjänarinnefrågan lösas. Det går så lätt och behändigt så.

von Lax.

* * *

Ovanstående lösning av tjänarinnefrågan stod att läsa i Göteborgs Aftonblad nr 245, för måndagen den 21 okt. 1907.

Det är alldeles för löjligt för att någon människa skulle stämmas till allvar av detsamma men det är ett så typiskt bevis för Göteborgs Aftonbladets intelligens då det gäller lösandet av våra samhällsfrågor och därför ville vi låta våra läsare ta del av aktstycket.

En sådan fräck tjänsteflicka!

(Ur »Vorwärts».)

Fru doktorinnan Weyher sitter i sitt eleganta, komfortabelt inredda hörnrum, genom vars fönster man har en bekväm utsikt åt tvänne håll över den förnäma, fridfulla gatan. Då och då far en droska förbi eller glider en herrskaplig automobil på sina gummiringar ljudlöst över asfalten.

Nu inträder tjänsteflickan i rummet och anmäler ett besök. Den unga husmodern nickar:

— Bed henne stiga in!

Strax därpå stiger en äldre, korpulent dam in. De båda damerna utbyta hjärtliga hälsningar.

— God dag, kära Maud!

— God dag, tant! Så får man äntligen se dig igen!

— Ja, ja, läspar den nykomna hämtande djupt efter andan och sjunker med sina 95 kilos nettovikt ned i en svällande divan.

— Du dricker väl en kopp kaffe?

Och utan att invänta svar trycker fru doktorinnan på en liten knapp i väggen. Det dröjer ej länge förr än tjänsteflickan inträder, medförande en silverbricka med koppar och kaffekanna, som framsättes på ett bord. Då flickan försvunnit anmärkte den äldre av damerna, medan hennes niece serverade kaffet:

— Du har ju en riktigt nätt tjänsteflicka; hur länge har du haft henne?

— Två månader, men hon ger sig i väg i morgon.

Den andra ser på henne förvånad.

— Det förundrar dig, tant, utbrister doktorinnan förargad, i det hon med sina fina, omsorgsfullt vårdade

fingrar nervöst smular sönder ett småbröd.

— Jag försäkrar dig, att detta tjänstefolk kan göra en vansinnig, komplett förtyckt — och då tanten lyssnar med spänning, fortsätter hon i full vrede:

— Med hennes arbete är jag visserligen belåten, men hon kommer med anspråk, anspråk som en prinsessa.

Och med ett gällt skratt fortsatte hon:

— Världen blir för varje dag mera bakvänd, hon »fordrar» — du tror mig knapp, kära tant — hon fordrar det och det »i kraft av sin rätt.» »Klassmedvetenhet» och »människovärde» har hon också — kan man inte skratta åt det? Redan då jag anställde henne, utpräknade hon sina villkor. Först ett enskilt rum, i vilket hon om kvällen »kan draga sig tillbaka och återhämta sig». I köket sover hon i varje fall icke. Jag förklarade naturligtvis beredvilligast att jag ställde min salong till hennes förfogande. Vidare önskade hon en reglerad arbetstid, pauser, under vilka hon kan intaga sina måltider i lugn och ro och kl. 9 på kvällen måste hennes arbetstid vara slut. Vidare, minst var fjortonde dag en eftermiddag ledig, portnyckeln, men framför allt en människovärdig behandling. Vad skall man säga om en sådan egenmäktighet? Min mamma skulle ha jagat en sådan person på dörren. Men jag var i trängande förlägenhet och måste stoppa pipan i säcken. Det återstod mig heller ingenting annat än att utrymma den lilla kammaren, som jag väl kunde behöva. Näja, för övrigt ha vi ju kommit väl överens.

— Är hon ärlig, inföll nu tanten.

— Ja, och även för övrigt mycket duktig. Men tänk dig blott, bagarfrun gjorde mig nyligen uppmärksam på att vår Anna besöker offentliga möten av tjänsteflickor och själv håller upphetsande tal mot dåliga herrskap och mot den »medeltida» tjänstehjonsstadgan.

— V-a-d! ropade tanten utom sig, just som hon stod i begrepp att låta ett väldigt stycke tårta försvinna i gapet — befälde du henne ej att genast lämna sin tjänst.

— Åh, jag tog henne i förhör och förbjöd henne på det strängaste att gå på några möten. Och vad tror du hon svarade? Vad hon företog sig under sin fritid, var hennes egen sak, därom mottog hon inga föreskrifter, och ett sådant förbud vore ett oberättigat ingripande i hennes människorätt.

— Och du utvisade ej genast den fräcka varelsen ur huset.

— Hon har på grund av skrapan själv sagt upp sig. — Och snyftande lutade den unga frun sig tillbaka i fätöljen.

— Du skulle för prestigens skull ha kastat ut henne genast, förklarade tanten kategoriskt. Om detta hänt

mig hade jag tuktat henne för en sådan fräckhet.

Och den värda damen satte sig i en energisk positur och blickade på niecen med högtrott ansikte och ögon blixtrande av vrede.

Denna log helt vemodigt.

— Ack, kära tant, dessa härliga tider äro förbi. Eller tror du att jag låter dra mig inför rätta eller vill skylta i tidningarna. Och sedan skulle denna tjänsteflickornas förening sörja för att jag aldrig mer erhöle en tjänare. Därmed måste man i en framtid vänja sig, tant. Jag skall för övrigt redan i afton tala med henne, kanske hon ger med sig. Bortsett från hennes kapriser är hon proper, duktig och pålitlig.

Doktorinnan såg vid dessa ord frågande på tantens feta ansikte, som tydligt återspeglade det skarpaste ogillande.

— Gärna för min skull, men du har inte ett spår till aning om hur man skall uppfostra en tjänsteflicka. Du skall få se vart det bär hän!

Och den vredgade damen hällde i sig den sista kafferesten och tuggade på det sista stycket av kakorna.

Ur verkligheten.

Stockholmsbild
för Tjänarinnebladet
av Walborg Ulrich.

(Forts. fr. nr 3, 1907.)

Det var dock ej så lätt att få alla dessa upprörda sinnen att lugna sig. Visserligen föll det ingen av de äldre in att bemöta »den där barnungens» anförande, det var ju under deras värdighet, och sålunda var debatten om tjänarinnorna avslutad, men i stället övergick man till att tala om hurudan »ungdomen nu för tiden» är och det blev »ord och inga visor». Ett par av flickorna hade redan följt med Astrid in i hennes rum, och Eva, som riktigt tycktes vilja göra sig omöjlig i dag, utbrast plötsligt: »Nej, vet ni vad flickor, kom så gå vi in till Astrid, vi med. Inte är det just något roligt för oss unga att sitta och höra på huru de gamla ta heder och ära av oss, och försvara oss få vi ju inte heller, för vi begriper ingenting. För min del tycker jag inte att det är särdeles hövligt mot oss, som också är gäster här, och inte heller mot våra föräldrar, som uppfostrat oss.»

Sedan hon lämnat rummet blev de en lång tystnad. Alla sågo på varandra med menande blickar och somliga skakade beklagande på huvudet. Fru Nygren var alldeles lamslagen av fasa. Hur skulle hon kunna reparera en sådan oförsämdhet mot sina vänner? Det föll henne inte ett ögonblick in, att de värda damerna burit sig lika illa åt, då de, i medvetandet om hur

utmärkta de själva varit i sin längesedan svunna ungdom, likt fariseén i templet svepte in sig i sin egenkärleks mantel och tackade gud att de icke voro som en av dessa. Av några deltagande ögonkast och förstulna viskningar förstod hon med ens, att alla väntade på hennes dom, och hon kände sin plikt.

»Aldrig har jag haft en aning om, att Eva Rosenberg var en sådan ryslig varelse», utbrast hon i klagande ton, »hon är ju en socialist, en riktig anarkist! Och med henne har min Astrid haft umgänge! Men nu är det slut, aldrig mera får hon sätta sin fot inom mina dörrar. Medgiv, att vi mödrar äro beklagansvärda. Vi göra allt för våra döttrar, uppbjuda hela vår förmåga och alla våra krafter för att uppfostra dem till goda, fina kvinnor, och så råka de ut för en sådan där, som alldeles kan fördärva dem med sina moderna, rysliga åsikter.»

»Kära Mathilda, var lugn, det är nog ingen fara för Astrid. Hon har ju sin rara, förståndiga mor, och sin snälla fästman. Hon har väl annat att tänka på, som snart skall gifta sig. Eva Rosenberg kommer nog inte långt med sina »åsikter» om vi nu skall kalla det så. För min del anser jag det bara för dumma näsvisheter av en illa uppfostrad flicksnärta, som egentligen borde ha en duktig risbastu, så att hon bad om förlåtelse.»

»Äh, ungdomen nu för tiden ber minnsann inte om förlåtelse, det är gammalmodigt.»

»Nej, numera ha de alltid rätt. Tacka vet jag i min ungdom. När min far en gång befälde mig att be om förlåtelse för att jag, som han trodde, slagit sönder en fruktskål, så bad jag om förlåtelse, ehuru jag visste att det var min bror, som med sin boll varit vållande till olyckan. Och det hade ej heller varit rådligt för mig att vägra.»

»Kära du, det var annorlunda med oss. Vi uppfostrades i tukt och Herrans förmaning, vi lärde oss att lyda och ha vördnad för våra föräldrar. Men nutidens ungdom har icke vördnad för någonting.»

I denna tonart fortgick samtalet medan påtårn och tretårn dracks, och när det äntligen gjordes uppbrott, voro alla mer än någonsin övertygade om, att världen ej gick framåt utan med stora steg närmade sig sin undergång. — — —

*

»Kommer det något främmande i kväll eller tror fröken att jag kan be frun att få gå bort i afton?» frågade Anna, medan hon dukade av kaffebordet och Astrid ordnade blommorna på alla möjliga bord och hyllor i salongen.

»Det tror jag nog Anna kan göra», svarade Astrid vänligt, »det brukar aldrig komma någon på eftermiddagen och mamma sa just nyss att det skulle bli skönt att få vila efter allt bråk på förmiddagen. Stackars mamma hon blev så ond på fröken Rosenberg, för att

hon muckade mot alla gamla tanterna. Säg mig, känner Anna till Tjänarinneföreningen? Det lär ju finnas en sådan här i Stockholm.»

Anna vände sig häpen om.

»Så eget att fröken frågar mig om det just nu. Visst känner jag till den. Jag var där på en mycket trevlig julfest i år, och i afton ämnar jag gå in som medlem i föreningen.»

»För all del, kära Anna, tala inte om det för mamma, då förbjuder hon Anna alldeles säkert att göra det. Det var just för att den föreningen kom på tal och Eva tog den i försvar, som mamma blev så ond, och hon sade också, att hon aldrig skulle tillåta sin jungfru att vara med i den.»

»Jag har inte alls tänkt be frun om lov därtill.»

»Nej, det är nog bäst att låta bli», skrattade Astrid, »för Anna får det ändå inte. Men säg mig, vad vill den där föreningen egentligen? Den lär ju vara så ryslig, socialister och mördare, sa tanterna. Vad skall Anna göra där?»

»Vad föreningen vill? Jo, det skall jag säga fröken. Den vill bli ett stöd och ett hem för alla tjänarinnor i Stockholm, den vill arbeta på att förbättra deras ställning och bibringa dem kunskaper, som de kan behöva och ha nytta av. Det fins många tusen tjänarinnor här i Stockholm och om de alla slöto sig tillsammans som en enda kår, skulle de kunna göra rysligt mycket gott åt både sig själva och även kanske matmödrarne. Men det är så förfärligt många svårigheter att övervinna just när det gäller tjänarinnorna. Det allra värsta är att de inte ha bestämd arbetstid.»

»Ja, det talade Eva Rosenberg också om, att det var galet och att en fabriksflicka hade det mycket bättre, men det förstår jag inte alls. Vad gör det egentligen, om det inte på förhand är bestämt, ni få ju ändå alltid gå ut, bara ni ber om det.»

Anna log. »Tror fröken det? Ja, kanske är det så — på somliga ställen, men de hör nog till undantagen. Jag har nu 3 gånger under de sista 14 dagarna försökt att få hälsa på mamma och systrarna, men det har inte varit möjligt att komma ifrån. Men om vi också få gå ut då och då, så är det ändå inte detsamma som att på förhand veta när man är ledig. Tjänarinneföreningen har i vinter haft kurser dels i svenska språket och dels i sömnad. Jag tror, det var varje torsdag. Det var rätt många som tecknade sig till dem, i synnerhet sömnaden; avgiften var bara 2 kr., så det skulle de ju haft mycken nytta av. Men det var inte många där om torsdagskvällarna, somliga voro med endast 2 eller 3 gånger på hela tiden. De kunde ej få bli lediga, än var det ett än ett annat som hindrade. Därför måste vår förnämsta strävan bli att få, om inte bestämda arbetstimmar om dagen, så åtminstone bestämda ledighetstimmar i veckan.»

Astrid hade blivit helt allvarsam. »Tror Anna verkligen, att jungfrurna skulle bry sig om att gå och lära sig

något nyttigt, om de voro lediga om kvällarna?» frågade hon fundersamt. »De kanske bara gick och roade sig i stället.»

»Nåja, fröken, det kanske inte heller vore så underligt, om de ville ha litet förströelse efter att ha arbetat hela dagarna. Men nog vet jag flera, som skulle begagna sig av sin ledighet till att skaffa sig kunskaper. Det är väl så inom alla klasser, tänker jag. Somliga anser att när de ha slutat skolan, vare sig det är folkskolan eller elementarskolan, så har de lärt sig nog för livet, och intresserar sig bara för romaner eller kläder eller kärlekshistorier. Tror fröken Astrid till exempel att lilla fröken Holmkvist använder sin lediga tid till något nyttigt? Och hon är ändå fri från kontoret kl. 4 varje dag och hela söndagen.»

»Jo, kära Anna, hon arbetar och knogar alldeles rysligt — för att bli förlovad. Hon kammrar sig och klär sig och speglar sig och promenerar på Strandvägen för att visa hur söt hon är. Men det hjälper visst inte ändå.» Astrid kunde ej låta bli att skratta vid tanken på hur Gerda Holmkvist skulle ta sig ut på en föreläsning eller i en diskussionsklubb.

»Ja, vet fröken, när det kan vara så bland frökens kamrater, är det väl inte underligt om en tjänstflicka, som har så litet förkunskaper tycker det är för knogigt att använda sin enda ledighetskväll till att höra på ett föredrag, som hon kanske inte begriper hälften av. Men om hon hade det som en fabriksflicka, kunde hon ju anslå en kväll till sin förening, en till något föredrag, och ändå ha ett par kvällar att sköta sina kläder, hälsa på de sina och roa sig. Men det dröjer nog länge innan vi kommer därhän. Emellertid skall föreningen redan i höst sätta upp en egen platsanskaffningsbyrå, så att man slipper gå till kommissionskontoren. Jag har visserligen aldrig anlitat något sådant, men syster Hilda har nog inte gjort av med litet pengar där. Och sedan är det föreningens önskemål att kunna få till stånd en fackskola för att utbilda dugliga tjänarinnor. Tycker fröken verkligen, att det är en så ryslig förening?»

Innan Astrid hann svara, öppnades dörren och fru Nygren kom ut. Hon såg sig omkring med låtsad förvåning. »Kors, jag trodde här var främmande. Det var en så livlig konversation härinne. Har du inte slutat med blommorna än, Astrid?»

»Jo då, jag är färdig nu» svarade Astrid, och som hon såg att det var åska i luften, fann hon rådligast att försvinna fortast möjligt.

»Har inte Anna annat att göra än stå här och fördriva tiden med pladder?» vände hon sig till denna, sedan dottern lämnat rummet.

»Det har väl inte varit så många minuter» sade Anna så lugnt som möjligt, »jag bara hörde mig för med fröken Astrid, om hon trodde jag kunde få ledigt en stund i afton.»

»Ledigt! Nu igen! Ja, gå i Herrans namn, så jag kan slippa höra den där

Stockholms Tjänarinneförenings

Platsanskaffningsbyrå och Expedition

Öppen kl. 11—4, 6—7. Torsdagar kl. 11—4, 6—8.

Lördagar endast kl. 11—4.

Grevtureg. 20 C. Allm. Tel. 94 39.

Matts i Körkbyn, Pelle i Storängen och Lisa i Kråkhult

medverka vid fester och samkväm.

Uppgörelse kan ske efter överenskommelse pr telefon Brunkeberg 1097, säkrast före kl. halv 9 f. m.

frågan varennda dag. Vad var det för en förening ni talade om när jag kom in?»

»Det var Tjänarinneföreningen.»

»Känner Anna till den?»

»Ja.»

»Kanske Anna till och med har varit där?»

»Ja.»

»Jag förbjuder Anna att gå dit så länge Anna är i min tjänst.»

Men nu var det slut med Annas tålmod. Hon tog bricka med koppar och assietter och gick till dörren. Där vände hon sig om och sade: »Jag är så gammal att jag själv kan bedöma vart jag går och vad jag gör på mina friider, och tar inte något sådant förbud av fru Nygren. I afton går jag dessutom in som medlem i Tjänarinneföreningen.»

Fru Nygren tog några steg emot Anna, och det såg nästan ut, som om hon ämnat slå henne, men hon besinnade sig, vände sig om och sade: »I så fall flyttar Anna när månaden är ute.»

»Ja, gärna», svarade Anna och gick ut i köket. (Forts.)

Kooperativa Syfabriken Linnéa

rekommenderar sin tillverkning av alla sorters Damunderkläder, Blusliv, Kjolar, Förkläden m. m. samt alla sorters Herrunderkläder; ett rikhaltigt lager av Tyger finnas.

Obs! Fabrikens nya adress Stora Vattugatan 5.

Lifförsäkrings-Aktiebolaget



"De Förenade"

Stiftadt av Skandia, Svea, Thule, Victoria och Skåne vilka jämte "De Förenade" ansvara för försäkringsavtalens fullgörande. Premierna kunna erläggas årligen, halv-årligen, kvartals- eller månadsvis eller pr vecka.

Minsta månadspremie är: vid barnförsäkring Avd B. 50 öre, vid öfriga försäkringssätt 1 kr. Minsta veckopremie är 25 öre.

Nytt i bokhandeln:

Dagens mest brännande fråga:

Målsmanskapet och Kvinnans ställning inom äktenskapet.

Av Mathilda Stael von Holstein.

Utgiven av

Centralstyrelsen i Landsföreningen för Kvinnans Politiska Rösträtt.

Pris 50 öre.

»Var och en, som vill härska, vill helst utöva sin makt över dem, som äro honom närmast, med vilka han tillbringar sitt liv, med vilka han har mest att göra och hos vilka varje motstånd mot hans myndighet oftast måste komma i strid med hans enskilda tycken.» J. Stuart Mill.

»Samma kvinna av vilken man fordrar, att hon som moder och maka skall genom barnens fostran skapa utmärkta män och kvinnor åt nationen, hon hindras av sin förmyndare, mannen, att nedlägga sin röst i urnan vid val av lagstiftare.

Skam över den man, den riksdag, den regering, som motsätter sig ett så rättfärdigt krav, som upphävande av mannens förmyndareskap över hustrun.»

En svensk man.

»Endast i äktenskapet förekommer oansvarig förvaltnings- och dispositionsrätt över annans egendom.

Den svenska äktenskapslagstiftningen uppmuntrar direkt männen till ingående av äktenskap för ekonomisk vinnings skull. Har en kvinna förmögenhet är ett giftermål med henne det enklaste sättet att göra sig fri från ungarlisskulder och få ökad rörelsekapital utan ränte- eller återbetalningsskyldighet. Däri har författarinnan fullt rätt. En förträfflig skrift, som bör läsas av alla såväl vänner som motståndare till kvinnans politiska rösträtt.» K. B.

A.-B. Ekmans Förlagsexpedition.

(D 33.)